

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ Н
ОМИДАН
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Миришкор тумани

2024 йил 27 февраль

Касби туманлараро иқтисодий суди судьяси Х.Ч.Абраев раислигида, судья ёрдамчиси А.Убайдуллаевнинг котиблигида, Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Қашқадарё вилоят ҳудудий бошқармаси даъвогар "LITAI TEXTILE OVERSEAS" МЧЖ шаклидаги хорижий корхонаси манфаатини кўзлаб, жавобгар - "HAMIDILLAYEVA SABRINA" фермер хўжалигидан 636.662 сўм асосий қарз, 36.686.000 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакиллари Ж.Назаров, А.Сатторов (ишончнома асосида)лар, жавобгар вакили Х.Шойимов (шахсий маълумотнома асосида) иштирокида, Миришкор туман солиқ инспекцияси биносида очик сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и:

Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Қашқадарё вилоят ҳудудий бошқармаси (бундан кейин матнда - палата деб юритилади) даъвогар "LITAI TEXTILE OVERSEAS" МЧЖ шаклидаги хорижий корхонаси (бундан кейин матнда - даъвогар деб юритилади) манфаатида Касби туманлараро иқтисодий судига даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар "HAMIDILLAYEVA SABRINA" фермер хўжалиги (бундан кейин матнда - жавобгар деб юритилади)дан 636.662 сўм асосий қарз, 36.686.000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакиллари судга ариза тақдим этиб, унга кўра даъвонинг 636.662 сўм асосий қарзи жавобгар томонидан ихтиёрий тўлаб берилганлиги сабабли даъвонинг жарима ундириш талабидан тўлиқ воз кечишини билдирди.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили судга тўлов топшириқномасини тақдим этиб, унга кўра қарздорлик тўлиқ тўлаб берилганлигини маълум қилиб, даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни сўради.

Суд ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини эшитиб, иш ҳужжатлари ўрганиб чиқиб, тўпланган далилларга ҳуқуқий баҳо бериб, қуйидагиларга асосан даъвонинг асосий қарз ундиришни талабини қаноатлантиришни рад этишни ва жарима ундириш талабини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 25.01.2023 йилда “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича” фьючерс шартнома тузилган бўлиб, ушбу шартноманинг 1.1 бандига кўра, “Хўжалик” - жавобгар 2023 йилнинг режасига асосан, 14.4 гектар майдондан шартноманинг 1.2-бандига 44.2 тонна пахта хомашёсини ҳосил йилининг 25 декабрь санасигача етиштириш ва келишилган ҳолда етказиб бериш, “Ҳаридор” - даъвогар эса мазкур шартноманинг 4-бўлимида белгиланган муддатларда ушбу маҳсулотларни ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Иш ҳужжатларига тақдим этилган электрон тасдиқланган ҳисоб-фактуралар ва тарафлар ўртасидаги таққослаш далолатномасига асосан даъвогар-“Ҳаридор” томонидан жавобгар-“Хўжалик”ка ёқилғи, минерал ўғитлар, кўрсатилган техника хизматлари ва бошқа моддий ресурслар учун берилган маҳсулот (кўрсатилган хизматлар) ҳақи ўзаро ҳисоб-китоб қилинганда жавобгарнинг даъвогар олдида 636.662 сўм қопланмаган асосий қарздорлик вужудга келган.

Ушбу ҳолат, иш ҳужжатларидаги электрон ҳисоб-фактуралар ҳамда таққослаш далолатномасида ўз аксини топган.

Даъвогарнинг жавобгарга юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Натижада ушбу низо келиб чиқиб палата даъвогар манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан кейин матнда ФК деб юритилади)нинг 234-моддасида, мажбурият - фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳараатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса - қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади. Мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши белгиланган.

ФКнинг 236-моддасида мажбурият мажбурият шартларига мувофиқ, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 465-моддаси, биринчи қисмига кўра контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид

қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олиши белгиланган.

Бироқ, судга даъво аризаси киритилганидан кейин жавобгар томонидан 636.662 сўм асосий қарз тўлиқ тўлаб берилган. Мазкур ҳолат тўлов топшириқномаси билан ўз тасдиғини топди.

Шу сабабли суд, даъвонинг асосий қарз ундириш тўғрисидаги даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим деб ҳисоблайди.

Шунингдек, даъвогар шартноманинг 5.2.-банди талабларидан келиб чиққан ҳолда, маҳсулот топширмаганлиги учун жавобгар ҳисобидан 36.686.000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.2 бандига асосан шартномада белгиланган миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда маҳсулот топширишдан асоссиз бош тортганлиги учун “Хўжалик” (жавобгар) “Харидор” (даъвогар)га топширилмаган маҳсулот қийматининг 10 фоизи миқдорида жарима тўлаши белгиланган.

Бироқ, суд мажлисида даъвогар томонидан тақдим этилган 2024 йил 27 февралдаги аризасига асосан даъво талабининг жарима ундириш қисмидан тўлиқ воз воз кечганлиги аниқланди.

ИПК 107-моддаси биринчи қисмининг 8-бандига кўра, даъвогарнинг манфаатларини кўзлаб прокурор, давлат органи ва бошқа шахс томонидан тақдим этилган даъводан даъвогар воз кечган бўлса суд даъво аризасини кўрмасдан қолдирилиши белгиланган.

Мазкур ҳолатлардан келиб чиқиб, суд даъвогарнинг жарима ундириш талабини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддаси, биринчи қисмига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдorigа мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2020 йил 19 декабрдаги “Иқтисодий ишлар бўйича суд харажатларини ундириш амалиёти тўғрисида”ги 36-сонли Қарори 17-бандининг 4-қисмида давлат божи тўлашдан озод қилинган давлат органлари ҳамда бошқа шахслар юридик шахслар ва фуқароларнинг манфаатида киритган даъво аризалари (аризалар) кўрмасдан қолдирилганда ёки иш юритиш тугатилганда давлат божи манфаати кўзланиб даъво киритилган даъвогарлардан ундирилади, бунда «Давлат божи тўғрисида»ги Қонуннинг 18-моддасига кўра, даъво кўрмасдан

қолдирилган ёки иш юритиш тугатилган ҳоллар мустасно эканлиги ҳақида тушунтириш берилган.

Бундай ҳолатда суд, даъвогарнинг асосий қарз ундиришни талабини қаноатлантиришни рад этишни, даъвонинг жарима ундириш талабини кўрмасдан қолдиришни, жавобгардан республика бюджетига 12.733,24 сўм давлат божи ва даъвогардан республика бюджетига 733.720 сўм давлат божи ундиришни лозим деб топди.

Юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 107, 108, 118, 176-180, 186, 192-моддаларига асосланиб, суд-,

қ а р о р қ и л д и:

Даъво талабининг 636.662 сўм асосий қарз ундириш талабини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвонинг 36.686.000 сўм жарима ундириш талаби кўрмасдан қолдирилсин.

Жавобгар "HAMIDILLAYEVA SABRINA" фермер хўжалиги ҳисобидан Республика бюджетига 12.733,24 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвогар "LITAI TEXTILE OVERSEAS"МЧЖ шаклидаги хорижий корхонаси ҳисобидан Республика бюджетига 733.720 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, суд харажатлари қисмига ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози томон бир ой муддат ичида апелляция тартибида шикоят бериши (протест келтириш) мумкин.

**Судья
браев**

Х.Ч.А